

Historia

Lärarinformation

Årskurs

6

Lärarinformation

Läraren måste innan provet genomförs ta del av och följa instruktionerna i lärarinformationen, det vill säga i det här (gröna) häftet.

Del 1. Allmän information

Utprövningsomgång för samhällsorienterande ämnesprov i årskurs 6

Skolenheten ska genomföra det nationella provet i ett av ämnena geografi/historia/religionskunskap/samhällskunskap. Skolenheten ska genomföra det ämnesprov som Skolverket tilldelar (se SKOLFS 2012:29). Er skolenhet har tilldelats ämnet historia.

Det är första gången ett nationellt ämnesprov genomförs i historia. Provet har därför status av en så kallad *utprövningsomgång*. Det innebär att läraren inte behöver beakta elevens resultat på det nationella ämnesprovet vid betygssättningen våren 2013.

Läraren får dock använda provresultatet som stöd vid betygssättning. Från och med våren 2014 ska elevens resultat på det nationella ämnesprovet även användas som stöd för betygssättning i årskurs 6.

Resultaten på nationella prov ska rapporteras in till SCB samt till de universitet och högskolor som på uppdrag av Skolverket konstruerar proven.

De uppgifter som ingår i de nationella ämnesproven i historia årskurs 6 är framtagna på Skolverkets uppdrag av en projektgrupp vid Karlstads universitet och utprovade med hjälp av ett antal skolklasser och deras lärare på olika platser i Sverige. Många lärare har också på andra sätt varit delaktiga i processen, exempelvis med att ta fram bedömningsanvisningar. Men det är först vid genomförandet som provet i sin helhet möter en större grupp lärare och elever. Skolverket och Karlstads universitet är därför angelägna om att få synpunkter på provets utformning och innehåll i syfte att kunna förbättra de framtida proven.

Skolenheter som genomför ämnesprovet i historia ska därför även besvara en lärarenkät.

Syftet med nationella prov

Syftet med de nationella proven är att:

- stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning
- ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå

Nationella ämnesprov ska användas i årskurs 6 för att bedöma elevers kunskaper i förhållande till kunskapskraven.

Material som ingår i det nationella ämnesprovet i historia årskurs 6

Det nationella provet i historia består av följande material:

- Lärarinformation (detta häfte, tillgängligt vid ankomsten till skolan)
- Elev- och föräldrainformation (kopieringsunderlag, finns längst bak i detta häfte)
- Delprov A (elevsvarshäfte)
- Delprov B (texthäfte och elevsvarshäfte)
- Bedömningsanvisningar (rött häfte, tillgängligt 2013-05-03)

Allt elevmaterial (delprov A, delprov B, inkl. texthäftet) distribueras samtidigt med detta utskick. Också det inlästa materialet på CD-skiva eller på usb-minne i det antal som skolan rekviderat för elever med läs- och skrivsvårigheter vid beställningen av det nationella provet medföljer.

Översikt delprov

Delprov	Provdatum	Provtid	Elevmaterial	Beskrivning av delprovet
Delprov A	2 maj	90 minuter	<i>Delprov A</i>	Uppgiftslösning
Delprov B	3 maj	30 minuter genomgång av texthäfte + 90 minuter	<i>Delprov B</i> och <i>Texthäfte</i>	Uppgiftslösning och arbete med texthäfte.

Sekretess

I 17 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) finns bestämmelser om sekretess för prov. Vid sekretess får provens innehåll inte röjas. Sekretesskyddat material ska förvaras på ett betryggande sätt så att innehållet inte röjs. Prov som återanvänds omfattas av sekretess. På provhäftena, Lärarinformationen och bedömningsanvisningen anges att ämnesprovet i historia planeras att återanvändas till och med 30 juni 2013. Se www.skolverket.se > *Prov & Bedömning* > *Nationella prov* > *Mer om nationella prov* > *Sekretess*.

Hantering

Det är av avgörande betydelse att samtliga som på något sätt arbetar med nationella prov beaktar de bestämmelser som gäller. Dessa har tillkommit med syfte att var och en ska kunna lita på och utgå ifrån att proven bidrar till en rättvis bedömning av elevernas arbete, dels till att denna bedömning blir likvärdig över landet. Att genomföra proven i förtid är exempel på en handling som kan spolia provens syfte och användbarhet. För hantering av nationella prov se www.skolverket.se > *Hantering av nationella prov* se www.skolverket.se > *Prov & Bedömning* > *Nationella prov* > *Mer om nationella prov* > *Beställning och hantering*.

Anpassning

Anpassning av nationella prov ska bara göras för elever med funktionsnedsättningar som inte är av tillfällig natur. Variationen är stor mellan eleverna och man måste utgå från den enskilda elevens förutsättningar när man planerar hur de nationella proven kan anpassas. Därför kan Skolverket inte ange exakt vad läraren kan och inte kan göra.

Provförslutningen får brytas tidigast dagen före provdatum för att lärare ska kunna anpassa provet för elev med funktionsnedsättning. Anpassningen ska ske så att provet fortfarande prövar de kunskaper och förmågor som ska prövas. Det är **läraren** som beslutar om anpassning.

Exempel på möjliga anpassningar för elever med funktionsnedsättningar

- Förlängd provtid
- Förstorad text
- Uppläsning av instruktioner och uppgifter
- Lässtöd genom att eleven kan lyssna på uppgifter inläst på cd/usb¹⁾
- Uppdelning av delproven på olika tillfällen
- Möjlighet att besvara frågor muntligt
- Skriva svar på dator²⁾

¹⁾ Detta kan dock *endast* ske med hjälp av sådana inläsningar som skolan rekvirerat vid beställningen av provet, egna inspelningar är *inte* tillåtna.

²⁾ Datorena får dock *ej* vara anslutna till internet och elever får *inte* ha möjlighet att kommunicera med varandra på andra sätt via datorn.

Mer information om anpassning finns på www.skolverket.se > *Prov & Bedömning* > *Frågor och svar* > *Anpassning*

Rapportering av resultat

För att kunna följa upp och utvärdera kvaliteten i svensk skola, för forskning och för utveckling av proven, behövs insamling av provresultat. Skolhuvudmannen ska skicka in resultat till Skolverkets två olika insamlingar.

1. Den ena insamlingen gäller rapportering av **provresultat för samtliga elever**. Denna insamling görs av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Skolverket. Information om denna insamling kommer att skickas till skolorna via brev från SCB. Mer information finns på www.skolverket.se > *Prov & Bedömning* > *Nationella prov* > *Mer om nationella prov* > *Insamling*
2. Den andra insamlingen genomförs av Karlstads universitet på uppdrag av skolverket. Denna insamling gäller *lärarenkäten, resultat på uppgiftsnivå* och *ett urval av hela elevlösningar*.
 - Undervisande lärare lämnar synpunkter på provet via en **lärarenkät** på webbplatsen www.kau.se/nationellaprovhistoria6
 - Resultat på **uppgiftsnivå** för elever födda den 10, 20 och 30 varje månad rapporteras på webbplatsen www.kau.se/nationellaprovhistoria6
 - Läsliga kopior av elevlösningar på **hela prov** (både på delprov A och på delprov B inklusive resultatrapportering) från elever

födda den 10 varje månad. På proven ska också kön anges på eleven, samt kommun och skolans namn. Materialet sänds till nedanstående adress:

Provgruppen för historia, åk 6
KARLSTADS UNIVERSITET
651 88 Karlstad

Sista rapporteringsdag: 18 juni 2013

Redovisning av resultat

Resultat från insamlingar och lärarenkäter beskrivs och kommenteras i årliga rapporter som finns på www.skolverket.se > *Nationella prov* > *Resultat*

Arkivering av nationella prov

Råd om arkivering och gallring av nationella prov finns i skriften **Bevara eller gallra 2**. Denna finns att ladda ner via länken www.samradsgruppen.se. Information om arkivering av nationella prov finns även på www.skolverket.se > *Prov & Bedömning* > *Nationella prov* > *Mer om nationella prov* > *Arkivering*.

Fristående skolor ska bevara nationella prov enligt skollagen. Från den 1 april 2012 har en ny bestämmelse trätt i kraft som anger att huvudmannen för en fristående skola som genomför nationella prov ska bevara elevlösningar av de nationella proven (26 kap. 28§ Skoll).

Del 2. Provet i historia

Utgångspunkter vid provkonstruktionen – en utprövningsomgång

Centrala begrepp vid provkonstruktion är validitet och reliabilitet. Lite förenklat kan man säga att validiteten handlar om att mäta det man ska mäta. Reliabiliteten handlar om att reducera slumpens inverkan på provresultatet. Provet ska bli så rättvist som möjligt. Det finns många olika aspekter att ta hänsyn till, både avseende bedömningsanvisningar och provets utformning. När det gäller provkonstruktion kan man generellt säga att ju färre provuppgifter man har desto större blir slumpens inverkan på elevens resultat.

Att ha för få uppgifter i ett ämnesprov skulle vara särskilt problematiskt i de samhällsorienterande ämnena där kunskap om ett innehåll är nödvändigt för att till exempel kunna föra mer eller mindre

utvecklade resonemang. Eftersom det är elevers och lärares egen planering som bestämmer var tyngdpunkterna läggs i undervisningen kring det centrala innehållet kan för få uppgifter i provet innebära att slumpen kommer att få stor betydelse. Har det centrala innehållet som uppgifterna utgår ifrån behandlats mer översiktligt i undervisningen så har eleven sämre förutsättningar till ett bra resultat. Om det centrala innehållet hör till det som behandlats mer ingående så har eleven bättre förutsättningar till ett bra resultat på uppgifterna. Ju färre uppgifter som ingår i provet desto mer ökar alltså slumpens inverkan.

Den vanligaste formuleringen i kunskapskravet handlar om hur utvecklade och hur underbyggda resonemang eleven för om olika angivna innehåll. Det naturliga kan då tyckas vara att provet skulle bestå av ett fåtal öppna uppgifter där eleverna verkligen gavs möjlighet att utveckla sina resonemang. Men att konstruera ett sådant prov med ett mycket begränsat antal uppgifter skulle vara problematiskt i linje med resonemanget ovan. Dessutom skulle vissa grupper av elever missgynnas av detta.

Frågan blir då om det är möjligt att pröva hur utvecklade och underbyggda resonemang eleven för på andra sätt än genom mycket öppna frågor? Kan komplexa men begränsade svarsalternativ, t.ex. flervalsfrågor, pröva hur utvecklade resonemang eleven kan föra om ett givet innehåll? Ett av syftena med en utprövningsomgång är att pröva olika uppgiftstyper och olika format på frågor.

Vi har därför prövat ut uppgifter utifrån den här utgångspunkten, dvs att andra uppgifter än bara mycket öppna uppgifter kan pröva elevernas förmåga att föra resonemang. Resultatet av utprövningsomgången kommer att avgöra hur den och andra typer av uppgifter kommer att användas i framtiden.

Provets innehållsliga aspekter utgår från de fyra **förmågor** som eleverna ska utveckla enligt kursplanen och är kopplade till ett urval av punkterna i det **centrala innehållet**.

Provets beståndsdelar

Provet består av två delprov som vardera innehåller ett tiotal elevuppgifter. I båda delproven finns såväl slutna som öppna frågor. Till delprov B hör ett texthäfte som eleverna ska ha läst innan eleverna gör provet. Detta texthäfte ska eleverna sedan ha tillgång till då de genomför delprov B.

Provet's stödstrukturer

I provet finns olika typer av stödstrukturer. Dessa syftar både till att sätta in uppgifterna i ett sammanhang som kan stimulera elevernas historiska kunskaper och till att tydliggöra för eleverna vad deras svar bör kretsa kring. En typ av stödstruktur är bilder och bildtexter. En annan utgörs av rutor med textbaserade stödstrukturer som exempelvis stödfrågor, inledningar på meningar eller förslag "att tänka på" när man skriver sitt svar. I utprovningar har stödstrukturerna visat sig hjälpa många elever att komma igång och att vidareutveckla sina svar. Uppmuntra eleverna att utnyttja dem i den utsträckning de kan.

Förberedelser

Eleverna ska ha tagit del av **elev- och föräldra-informationen** i kopieringsunderlaget som finns längst bak i detta häfte. Läraren läser igenom informationen tillsammans med eleverna och de uppmanas att ta hem kopian till sina föräldrar före provets genomförande.

- En viktig del av förberedelserna är att poängtera för eleverna vad som står i elevinformationen angående **resonemang**. Förklara vad detta ord kan innebära och understryk att de måste utveckla sina svar när det uttryckligen står att de ska **motivera**.
- Informera om de olika stödstrukturerna och förklara att de kan hjälpa eleverna.
- Låt eleverna ställa frågor och försök förklara att provet är konstruerat för att finna så mycket kunskap i historia hos var och en av eleverna som möjligt, inte att avslöja eventuella brister.
- Titta på provhemsidan för att få mer information om utgångspunkter vid provkonstruktionen: kau.se/nationella-prov-i-historia-arskurs-6

Genomförande av delprov A

Dela ut uppgiftshäftet till eleverna och se till att de fyller i sina namn på första sidan.

- Påminn om elevinformationen innehåll vad gäller **resonemang**, **motivering** av svar och **stödstrukturer**. Uppmana också eleverna att tänka på att inte fastna för länge i någon uppgift när de genomför provet. Det är bättre att de tillfälligt lämnar den och om det finns tid över återvänder till frågan.
- Förklara att de tre rutor efter varje uppgift är till för lärarens bedömning av uppgifterna.

Du får förklara enskilda ord eller uttryck, som exempelvis "framställning", "missvisande", "befolkning" eller "perspektiv" om eleverna frågar eller du själv bedömer dem som svåra att förstå. Historiska begrepp som förekommer i kursplanens centrala innehåll och som eleverna ska kunna får ej förklaras. I övrigt får du inte hjälpa eleverna eller ge dem sådana förklaringar att uppgifterna blir lättare att lösa.

Tillåtna hjälpmedel: **penna och radergummi**. Eleverna ska ha tillgång till **extra skrivpapper** om de frågar efter det. Om **datorer** används, se nedanstående.

Genomförande av delprov B

Texthäftet

Till delprov B hör ett text- och bildhäfte som eleverna ska ha läst igenom **samma dag** och **innan** de gör delprovet. Låt eleven skriva sitt namn på texthäftet. Tillämpa högläsning av hela häftet tillsammans med eleverna och förklara enskilda ord och uttryck som de frågar efter eller sådana som du själv bedömer kan vara svåra att förstå. Utöver detta ska du inte ge eleverna mer information. Eleverna får anteckna i texthäftet under genomgången.

Efter genomläsningen ska eleverna ha **rast** innan de genomför delprov B. Eleverna ska inte ha tillgång till texthäftena i pausen. Texthäftet ska alltså samlas in efter genomläsningen.

Delprov B

Dela ut texthäftet och delprov B och se till att de fyller i sina namn på delprov B. Förklara att texthäftet kommer att användas till vissa uppgifter i elevhäftet, men inte till alla.

- Påminn om elevinformationen innehåll vad gäller **resonemang**, **motivering** av svar och **stödstrukturer**. Uppmana också eleverna att tänka på att inte fastna för länge i någon uppgift när de genomför provet. Det är bättre att de tillfälligt lämnar den och om det finns tid över återvänder till frågan.
- Förklara att de tre rutor efter varje uppgift är till för lärarens bedömning av uppgifterna.

Du får förklara enskilda ord eller uttryck, som exempelvis "befolkning" eller "perspektiv" om eleverna frågar eller om du själv bedömer dem som svåra att förstå. Historiska begrepp som förekommer i kursplanens centrala innehåll och som eleverna ska kunna får ej förklaras. I övrigt får du inte hjälpa eleverna eller ge dem sådana förklaringar att uppgifterna blir lättare att lösa.

Tillåtna hjälpmedel: **penna** och **radergummi**.
Eleverna ska få tillgång till **extra skrivpapper** om de frågar efter det. Om **datorer** används, se nedanstående.

Datorer

Eleverna kan besvara uppgifterna på dator under både delprov A och B om skolan har sådan tillgång till datorer att alla elever kan genomföra provet vid samma tillfälle. Följande regler gäller i sådana fall:

- Eleverna får inte ha tillgång till internetuppkoppling under provet.
- Eleverna får inte heller ha möjlighet att kommunicera på annat sätt med varandra genom datorerna.
- Datorerna får inte innehålla information som eleverna kan använda för att underlätta genomförandet av provet.
- Elevernas svar får inte sparas digitalt utan måste skrivas ut på papper.

Bedömning

Lärares bedömning av elevernas prov sker med utgångspunkt i **bedömningsanvisningarna** som finns i det röda lärarhäftet. Bedömningen sker med hjälp av *matriser*, *bedömningsaspekter* och kommenterade och bedömda *autentiska elevsvar*. Sammanställningen av resultatet till ett provbetyg sker med hjälp av *resultatrapportering* som finns längst bak i delprov B. I det röda lärarhäftet finns all övrig information som du behöver inför bedömningsarbetet samt de gränser för olika provbetyg som gäller.

Sambedömning

Det är önskvärt att lärare i så hög grad som möjligt diskuterar bedömning av elevlösningar i relation till bedömningsanvisningarna. En del lärare kan byta elevernas lösningar i de bägge delproven med varandra eller diskutera elevsvar där de känner osäkerhet inför bedömningen.

Återkoppling till elever

Läraren bör genomföra en genomgång med eleven av provresultatet i formativt syfte inför kommande studier under resterande grundskoletid. En analys av **resultatrapportering** (som finns längst bak i delprov B) är en lämplig utgångspunkt för återkopplingen eftersom rapporten kan tydliggöra såväl styrkor som förbättringsområden, både i förhållande till de fyra förmågorna och till enskilda kunskapskrav. Vid uppföljning efter provet är det viktigt att läraren ser till att uppgifterna inte sprids.

Skolverket har givit ut skriften **Kunskapsbedömning i skolan**. Den kan laddas ner från www.skolverket.se/prov-och-bedomning och fungera som en allmän vägledning för arbetet med återkoppling av provresultatet till eleverna.

Checklista

Förberedelser inför provets genomförande

- **Lärarinformationen** genomläst i samband med paketets ankomst.
- **Elev- och föräldrainformationen** kopierad, utdelad och genomläst tillsammans med eleverna.
- **Eventuell anpassning** av provet för elever med funktionsnedsättning planerad i samråd med rektor.
- **Inför delprov A torsdag den 2/5**: Prov i rätt antal, penna, sudd och extra skrivpapper.
- **Inför delprov B fredag den 3/5**: Tid för genomläsning av texthäfte (30 min + rast) planerad i dagens schema. Prov i rätt antal, penna, sudd och extra skrivpapper.

Efter provets genomförande

- Tid för arbete med bedömningsarbetet avsatt (genomläsning av bedömningsanvisningar i det röda häftet, bedömning och eventuell sambedömning av elevlösningar, genomgång av resultat med elever)
- Rapport till SCB klar den **18/6**
- Lärarenkät ifylld senast **18/6**
- Provresultat på uppgiftsnivå inrapporterat för elever födda den 10, 20 och 30 varje månad, klart den **18/6**
- Kopior av hela elevlösningar inrapporterade för elever födda den 10 i varje månad, insända senast den **18/6**

Kopieringsunderlag

Information om det nationella provet i historia 2013 för åk 6

Proven genomförs vid två tillfällen

Provet i historia består av två skriftliga delprov som du gör vid två olika tillfällen samma vecka, **torsdagen den 2/5 och fredagen den 3/5**. Till det andra delprovet hör ett texthäfte som du ska ha läst i skolan samma dag och innan du gör provet.

Det är kunskaper från kursplanen som prövas

I båda delproven prövas hur väl du kan använda dina kunskaper i historia. Utgångspunkten är de fyra förmågorna i kursplanen. Uppgifterna handlar därför om perioder, händelser och personer som ingår i det centrala innehållet för åk 4-6, om hur historia skapas med hjälp av källor och om hur historia används och skildras av människor i det omgivande samhället.

Att tänka på när du genomför provet

- Läs igenom alla uppgifter noggrant och ta reda på vad det är du ska göra.
- En del uppgifter består av öppna skrivfrågor. Där ska du svara med egna ord. Antalet rader visar ungefär hur långt ditt svar bör vara. Ibland räcker det med något ord eller någon enstaka mening. Ibland ska du skriva betydligt mer.
- Andra uppgifter är slutna ("kryssfrågor"). Där ska du kryssa i de alternativ som du tycker stämmer. *OBS! Kryssa aldrig i fler alternativ än de som efterfrågas.*
- Använd all information som finns i uppgiften. Inledande texter, bilder, bildtexter, diagram och färgade rutor med text är hjälp till dig för du ska kunna besvara frågan så bra som möjligt.

Orden resonera och motivera i provfrågorna är mycket viktiga!
Med det menas att du ska utveckla dina svar och försöka redovisa dina tankegångar.

Mer information om nationella prov i historia för årskurs 6

På den här webbplatsen finns mer information (främst riktad till lärare och föräldrar) om provet: www.kau.se/nationella-prov-i-historia-arskurs-6

CENTRUM FÖR DE
SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA
ÄMNEAS DIDAKTIK